

NOSTĀJA

Apstiprināts LSA Atkārtotajā Domes sēdē

3.11.2019.

Protokola nr. 2019/DP10

3.11.2019.

Rīgā

Nr. 2019/NP3

**Par medicīnas studentu lomu ārstniecības iestādēs un praktisko zināšanu
pilnveidošanu****ORGANIZĀCIJA**

Latvijas Studentu apvienība (turpmāk — LSA) pārstāv Latvijas studējošo intereses nacionālā un starptautiskā līmenī. Saskaņā ar Augstskolu likumu apvienības biedri ir visu Latvijas augstskolu studējošo pašpārvaldes. LSA pauž demokrātiskā procedūrā formulētu, reprezentatīvu Latvijas studējošo viedokli.

SITUĀCIJA

Valsts kontrole 2019. gada ziņojumā “Cilvēkresursi veselības aprūpē” identificēja, ka Latvijā veselības aprūpes jomā ir konstatējams nepietiekams māsu skaits, ārstu un māsu disproporcija, nepietiekams atalgojuma līmenis, personāla novecošanās un neefektīva paaudžu nomaiņa.¹

Ministru kabineta noteikumu Nr. 512 “Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās izglītības valsts standartu”² 33.5. punkts paredz, ka otrā līmeņa profesionālo programmu ietvaros ir jābūt realizētai obligātai praksei vismaz 20 kredītpunktu apjomā Šobrīd medicīnas (ārstniecības) studiju programmās studējošajiem papildu praksei ir iespēja ārpus studijām strādāt nozarē kā sanitāram, māsas palīgam vai kā medicīnas asistentam citas ārstniecības personas tiešā uzraudzībā, kā tas ir minēts Ministru kabineta noteikumu Nr. 268 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” 4. punktā “Studējošie, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, profesionālo darbību kā medicīnas asistents, veic attiecīgās profesijas ārstniecības personas tiešā uzraudzībā, kura ir sertificēta un kurai darba stāžs pēc ārstniecības personas sertifikāta iegūšanas ir ne mazāks kā pieci gadi”.

Paralēli darba iespējām studējošajiem ir iespēja arī volontēt pie ārstniecības personām. Taču šīs darba un praktizēšanās iespējas ir ārpus studiju procesa, kā arī nav vienlīdz pieejamas un izmantotas starp visiem studējošajiem, tādējādi radot mazu bāzes prakses līmeni, kuru nav iespējams vienoti pārbaudīt un nodrošināt, jo tas tiek apgūts voluntāri no paša studenta iniciatīvas un ieskatiem.

¹http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2017/2.4.1.-6_2017/Zi%C5%86ojums_Cilv%C4%93kresursi_vesel%C4%ABbas_apr%C5%ABp%C4%93.pdf

²<https://likumi.lv/doc.php?id=268761>

Šāda prakse jau tiek piekopta vairākās Eiropas valstīs. Vācijā medicīnas studentiem 6. studiju gadā ir jāpavada 16 nedēļas kādā no ārstniecības iestādēm, ar kurām universitāte ir noslēgusi sadarbības līgumu, trīs rotācijas ciklos ārstniecības personas uzraudzībā - ķirurģijā, internajā medicīnā un brīvās izvēles rotācijā (nav neviens no augstākminētajiem). To ietvaros studenti padziļina un paplašina zināšanas, prasmes un iemaņas, kas iegūtas iepriekšējo studiju laikā. Viņiem jāiemācās tos pielietot konkrētos klīniskajos gadījumos. Šajā nolūkā viņiem jāveic medicīniskie uzdevumi, kas viņiem uzticēti atbilstoši viņu apgūto prasmju līmenim, ārstējošā ārsta vadībā, uzraudzībā un atbildībā. Parasti viņiem slimnīcā jābūt klāt visu dienu visas darba dienas laikā, respektīvi, astoņas astronomiskās stundas. Izglītība ietver studentu piedalīšanos klīniskajās konferencēs. Lai nodrošinātu kvalitatīvu izglītību, studentu skaitam jābūt proporcionālam ar pieejamo slimnīcu gultu skaitu ar atbilstošiem mācošiem pacientiem.³ Līdzīgas sistēmas eksistē arī Austrijā⁴ un Lielbritānijā, Kembridžas universitātē, kur studējošie 24 nedēļas četros rotācijas ciklos (mātes un bērna veselība, neirozinātnes un garīgā veselība, specializētā medicīna (ieskaitot kardioloģiju un infekcijas slimības), specializētā ķirurģija (ieskaitot onkoloģiju)) sesto studiju gadu pavada klīniski praktizējoties ārstniecības iestādēs.⁵

NOSTĀJA

LSA pauž nostāju, ka:

- Lai veicinātu studentu zināšanu apguvi praksē studiju procesā, kā vienu no iespējām, paredzēt otrā līmeņa profesionālās izglītības programmā “Medicīna” un “Ārstniecība” iespēju realizēt sesto studiju gadu kā klīniski praktisko gadu, lai studējošie paaugstinātu savas prasmes un kompetences pēc iespējas ārstniecības personu ikdienai pietuvinātā vidē.

- Klīniski praktiskā gada ietvaros studējošajiem ir jābūt iespējai iziet trīs rotāciju ciklus - Ķirurģija, Internā medicīna un Brīvās izvēles rotācija. Atbilstoši noslēgtiem līgumiem starp ārstniecības iestādēm un universitātēm, sesto gadu studenti nostiprinātu savas studiju laikā iegūtās zināšanas darbā ārstniecības iestāžu nodaļās ārstniecības personas uzraudzībā, līdzīgi kā tas ir Ministru kabineta noteikumos Nr.268 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” 5.punktā “[..]studējošo pienākumus un tiesības nosaka ārstniecības iestādes vadītājs, ņemot vērā studējošo profesionālās zināšanas un prasmes, kas iegūtas un novērtētas studiju laikā (studējošais iesniedz ziņas par apgūtajiem studiju kursiem, praksēm un to vērtējumiem), kā arī pamatojoties uz attiecīgās profesijas ārstniecības personas ieteikumu, kura ir sertificēta un kurai darba stāžs pēc ārstniecības personas sertifikāta iegūšanas ir ne mazāks kā pieci gadi.”⁶

- Otrā līmeņa profesionālās izglītības studiju programmai “Medicīna” un “Ārstniecība” 6.gada studējošajam ir nepieciešams izveidot atsevišķu ārstniecības personas amatu ar atbilstošu amata aprakstu, kas definētu studenta lomu un pilnvaras ārstniecības iestādēs studiju procesa ietvaros, jo šobrīd esošā regulējuma ietvaros, studējošo loma ārstniecības iestādēs nav precīzi definēta, kur tiktu iekļauta šāda informācija

- Manipulācijas, ko students ir spējīgs veikt patstāvīgi, gan arī manipulācijas, kuras drīkst

³ https://www.gesetze-im-internet.de/_appro_2002/BJNR240500002.html, Klinisch praktisches Jahr

⁴ https://www.grazconference.at/grako17/presentation/grako_2013_pierer.pdf, Klinisch praktisches Jahr

⁵ <https://www.medschl.cam.ac.uk/education/courses/standard/course/>; Year 6 - Applied clinical practice

⁶ <https://likumi.lv/doc.php?id=190610>

tikt veiktas sertificēta ārsta uzraudzībā. Aprakstītās prasmes un pilnvaras nedrīkst pilnīgi dublēt jau esošos māsas un medicīnas asistenta amata aprakstus, ņemot vērā, ka šiem amatiem ir nepieciešams cits izglītības, zināšanu un prasmju līmenis;

- Klīnisko rotāciju laikā atbilstošā statusa studentiem tiktu dota brīva piekļuve ārstniecības iestādes dokumentācijai, kas ir nepieciešama studiju procesā, piemēram, pacientu vēsturas, analīžu rezultāti un ordinācijas lapas;

- Studējošajam ir jābūt iespējai pilnvērtīgi piedalīties ārstu piecminūtēs, ārstniecības iestāžu konferencēs, semināros, konsultācijās, ārstu vizītēs un konsīlijos;

- Par apgūstamajām prasmēm universitātes individuāli vienojas ar ārstniecības iestādēm, nodrošinot to, ka ciklu ietvaros studējošie būs spējīgi pilnvērtīgi apgūt visas prasītās manipulācijas;

- Gan studējošie, kas studē valsts budžeta finansētajās studiju vietās, gan maksas studējošie par 8 astronomisko stundu darbu dienā ik mēnesi saņem mērķstipendiju paaugstinātā apmērā.

- Lai klīniski praktiskais gads tiktu kvalitatīvi īstenots un lai pārliecinātos par studentu kompetenci un spēju iesaistīties ārstniecības iestāžu darbā, augstskolām, kuras realizē šādu programmas īstenošanas modeli ir nepieciešams arī definēt studējošajiem nepieciešamos kritērijus, kuru izpilde parādītu studējošo kompetences un zināšanas turpmākajai praksei ārstniecības iestādēs, neradot papildus riskus veselības aprūpes pakalpojumu saņēmējiem.

- Lai nodrošinātu kvalitatīvu klīnisko prasmju apmācību studējošajiem, ir nepieciešamas apmācības ārstniecības personālam, kura uzraudzībā ir šie studējošie, kas sevī ietvertu nepieciešamo prasmju apguvi, kas nepieciešamas, lai realizētu šīs apmācības, tai skaitā, pedagoģiskās prasmes.

REZULTĀTS

Sniedzot iespēju realizēt klīniski praktisko gadu otrā līmeņa profesionālās izglītības programmās “Medicīna” un “Ārstniecība”, tiktu veicināta medicīnas studentu izglītības procesa kvalitāte, ļaujot studējošajiem savas studiju laikā iegūtās zināšanas nostiprināt, strādājot praktiski, kā arī papildus tam tiktu pozitīvi ietekmēta šobrīd esošā cilvēkresursu deficīta problēma Latvijas veselības aprūpes sistēmā.

Prezidente

J. Širina